

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evropeae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Anglia

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1671

Capvt III. Infelix exitus Puritani, Anglicanae Ecclesiae Reformatorem
ambientis. Probrosus edictum in Sacerdotes Seminariorum. Magnitudo
animi Virginis heroïnae quae subterraneis latebris, septem è ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10773

Infelix exitus Puritani, Anglicana Ecclesia Reformatorem ambientis. Probrosam edictum in Sacerdotes Seminariorum. Magnitudo animi Virginis heroina qua subterraneis latebris, septem è nostris à morte seruauit.

C A P V T III.

ONSTRIS duobus aucta est Anglia hoc anno Christi regnantis post sesquimillesimum, nonagesimo primo. Vtrum altero peius non facile dixerò, nisi quod alterum in rei Catholice damna diu vixit; alterum vix natum, condigna mors abstulit, ab hoc vt initium ducamus, fuit Guillelmus Hackettus de fœce populi, homo vilis; Edmundus Compingerus, vir nobilis; Vviggintonus, inter hæreticos ministellus; & quartus nescio quis Arthingtonus. Hos inter iurata fuerat instauratio Ecclesie Anglicane, sublatò ex ea non quicquid modo esset Catholicum, sed Catholici aliquid ex Luthero præferret, cunctisque in ea redactis ad formam Ecclesie Geneuenfis, & metum purumque Calvinismum. Nihil fingi potest in Deum, tam impiè, tam sceleratè in homines, quod cœpto facinori promouendo non accurati adhiberent. Hackettus heri flagitiis inquinatissimus, hodie sanctus fidem periuriis facere, Deum secum familiariter colloqui, & se arcanorum cœlestium explicatione perpetua beare, cuius capax non esset, quicquid in cœlo erat mentium beatarum. Dæmones salutis inuidos, quam ipse Angliæ, orbisque deinceps vniuerso, iubente Deo afferebat; in se crudeliter sæuire, à quibus inflicto ostentabat liuores, & prædicabatur à tribus focis, multis supra Ioannem Baptistam sanctimonie paransangis longè sublimior; eodemque præditus spiritu Principali quem habitorem Christus habuerat hæc & his maiora Vviggintono ministello, pura in luce de cœlo ostensa: suos vero Prophetas duos, Arthingtonum, & Copingerum, alterum esse misericordie, alterum iudicij præconem, quibus etiam illi possessi deliriis, die quodam repente, mediam per Londinum tanquam legione correpti dæmonum prodire furentes, & prædicabundi, cumque vix per turbam quæ iis confertim adglomerabatur in forum maius euasissent nundinatorium, curru obuio pro pulpito vsi, diuinam in primis noui sui Messie Hacketti naturam dotisque mirabiles populo denunciauere, dehinc scirent ab eo decretum nullum fore deinceps in mundo Papam.

Hacketti,

Hacketti, ac Dei mentem esse, ut Ecclesia Anglicana ex Protestante ad perfectam amussim Geneuensis in Puritanam mutaretur, peste alioqui, & fame, & bello peritura. Quod proclive iis fuit tunc ariolari, cum de sollicitandis populis, & iam inter se statuissent, & spargendis in seditionem libellis ardentem id agerent, quibus docebant licere cuilibet Reginam solio deturbare, ac substituere illi, quem Europæ totius monarcham vnixerat manu sua Deus, Guillelmum Hackettum. Primus populi furor in cancellarij Hattoni impendebat caput; & Riccardi Bacroftij Archiepiscopi Cantuariensis, quod essent apertius Puritanorum inimici, ab his ventum iri ad consiliarios Regios stellati tribunalis, si vel auderent (pro suo munere) digitum mouere, aut contra se flare; omnes tollendos è medio. De Regina futurum quod erat solitus in eius imagines Hackettus, quotquot occurrissent, punctim cultro centies fodiens. Hos cum prima spiritus belluini rabies publico ostendisset, capti mox damnatique, patrata iam miseri, & concepta in longum luerunt scelera, Hackettus præsertim, qui toruis in moriens, in cælum oculis, vindictam Deo sub furca minabatur, nec prius abstulit horrendè illum execrari, quam illi capistrum cum voce fauces elideret. Sic tota cum eo factio confidit, quod hic præcipuè aduertendum, ut intelligatur eorum crimen, non tam iis fuisse proprium quam turbulentissimo, & sanguinario genio hæresis Puritanæ, capitibus Principum inimicissimæ, nec hi primi fuere quos illa omnem exosa dominationem, & rebellis Geneva induxit ad stringendum in Reginam, Episcopos, & Proceres ferrum; Regniq; ac Religionis perturbationem, & destructionem. Retro pridem alias periculosius coniurauerant Calvinistæ, fouerantque doloso silentio, rebelliones concinnatas, suspensi semper in occasiones, & opportuna erumpendi puncta; in eo nihilominus, forte numero plures Catholicis; Religionis certè instinctu impio Regiæ, & Regno inimiciores, nec legum sæuitia, nec pecuniariis ad sanguinem multatis, non exiliis, equuleis, carcere, probrosis mortibus actum est, sed sua quietis, & tranquillis relicta est quies, & nihilo ferè in regno ægrius agere permitti, quam si expetiti.

Contra menses abierant tres tantum ab Hacketto, cuius seditioni Iulius fidem imposuit, cum edictum publicè prodit quo nullum ab annis tribus & triginta, maleficientius, & inuidiosius, ærarij Præfectus commentus fuerat, eius enim ut insignium pictorum opera, characterem artis, & ingenij præfert. Ac minatur quidem Anglis Catholicis probrosè, sed Sacerdotibus maximè Seminariorum, & Iesuitis, in quos ita præfatur. [Expositio turbarum, quas aduersus commune regni bonum moliuntur, Seminaristæ Sacerdotes, & Iesuitæ, furtim ad hoc ingenti numero, toto regno sparsi, ut religionis specie prodiones agitent grauissimas; Regiæ nomine promulgata, cum necessariis ad occurrendum tanto malo remediis.] Cum autem certò constaret auctori, cæterisque regni Consiliariis, nec sagacitate capitalium Ministrorum, nec multitudine quæstionum & atrocitate, nec solennibus, & priuatis in Seminaristas, & nostros iudiciis, potuisse

vnquam vocem aut syllabam deprehendi, ex qua coniceretur prauus eorum in Reginam, & regnum animus, sed eos per vim iniuste damnatos, quam nec ipsi negabant, capitalis apud illos iuris professores, & arbitri; detergendi sunt oculi ad perspicendam causam ex qua inducere animum pro indubitato deinceps id habere, cuius nullum in præsens tenerent indicium, nihil ex præteritis præiudicatum, aut probatum.

Fuit autem causa decreti huius non alia, quam Reginæ timor, in consilium perperam ipsismet à Consiliariis ascitus, in quo prudens alioqui, & alias Regina, & virilis omnino animi, se tamen fœminam præbuit, eius vero Ministri quanto illi ardentius addicti, tanto eius in animum sensusque transformatos. Idcirco & ipsi arbitrati sunt certam fidem deberi timoribus ex suspitione ductis mala vtique, & fallacissima in cogitatis dictisque alienis ex præoccupato argumentatrice, nunquam planè illorum Senatus regij capitum, ita expers consilij, consilium visum est, ita sannis patens Europæ totius vt in eius Edicti conformatione. Quot in eo verba, totidem aberrationes manifestæ, quique illud dictauit, tam parum vidit, vt nescierit cogitare ad voces singulas conuictum iri se impudentissimum calumniatorem. Quod non distalere Philopater & Pernius aggredi libris duobus egregijs quos si legit Edicti scriptor, vel homo non fait, vel seipse illic ex viuo, & vero descriptum exhorruit.

Equidem haud possum ambigere, quin Christophorus Hattonus ille olim Reginæ in paucis intimus, & Cancellarius, sin minus religioni, at faltem pudore mendaciorum ictus, quæ tam multa, tam perniciofa, tam aperta Edictum collegerat, promulgationi eius constanter obstitisse, & hoc superstite penes ærarij Præfectum hæsisse; vbi vero illum seu venenum, siue offensio Reginæ, seu calculus abstulit toto mox regno promulgatum præconum vocibus, & tubarum sono Edictum pependit. Tandem vero illud quid fuerit tam nouum, & insolens quod Reginæ cogitationes eiusque Ministrorum adeo misere confundit, eccum eodemmet ex edicto expressum. Gregorius XIV. è gente Sfondratorum creatus Pontifex, hoc nempe quod erat, & quod ambabus valebat clauibus, armis, pecuniis, in Hispani obsequia, in Angliæ damna, in auxilia Galliæ aduersus Hugonotos Catholicorum oppressores, sed Anglis hæreticis cognatos destinans quid aliud agebat, nisi Reginæ & regno Angliæ denuntiabat bellum? & hic valde lepida est, illa ingrati animi quam Gregorio obiicit macula, cuius decessores cum sinu hospitali sapius Gallia exceptos defenderit, suisque præsidij inuenerit laborantes; nunc loco gratiæ, inquit, pro collatis in eos & Ecclesiam Romanam tranquillæ pacis, & diuturni secessus vtilitatibus, appeteretur à Gregorio belli damnis. Quasi sit mortalium quisquam tam stolidè cæcus, vt ignoret summos Pontifices nihil vel Hugonotis, vel sectæ cuius infensissimorum hostium, quales hæretici, prorsus nihil debere, sed piissimis Galliæ Regibus, & religiosissimis illorum populis, inter quos nulla tunc hæreticorum fœx, quibus tam iusta nunc belli clades, quam iusta illis auxilia debebantur,

Sed

Sed in armis Gallia veris nec metu confictis nullam Regina Iesuitis, & Seminariis Anglorum partem attribuit; in falsis Hispanorum, partem iis pessimam, quæ proditorum est, assignat, & imputat, & falsa hic nomino quæ extra Reginae cerebrum, & suspiciones, prorsus in Angliam nulla parabantur.

De his tamen Regina, sic scribæ sui calamo loquitur. [Scimus, inquit, Regem (Hispania) totum incumbere, in secundos armorum euentus, quibus parat in annum sequentem regnum nostrum terra marique impetere, habet in manu subiectum sibi Papam & suis aptum è nutibus; habet seditionis Duces præcipuos (Alanum paulo post & Personium citat) nobis quidem subiectos; sed ingratos, & in Anglia natu viles, qui magno suo labore, magnis sumptibus Regis, promiscuam quandam iuuenum solutorum colluuiem legunt, patriæ proditorum atque rebellium, quos egestas, & conscientia flagitiorum patratorum, debitorumque supplicij profugos extra regnum egit. Iis Romæ, in Hispania, locisque aliis designata sunt quæ vocant Seminaria, in quibus tamdiu scholasticis erudiuntur sophismatis, quoad iis imbuti penitus, clam nostras repetant ditiones, vbi amplissimis à Pontifice Rom. facultatibus muniti, persuadeant omnibus, ausis secum versari, & colloqui, defectionem à nobis nostrisque imperiis, Hispani exercitus spe certa & proxima, ditaturi suis victoriis illorum esuriam, & subiectorum nobis bona in eos omnia exaggeraturi. Quamobrem hosce Sacerdotes suos, sed imperio nostro obnoxios, magnis adigunt Sacramentis ad euitandam quam iis natura ingenuit, erga nos obedientiam, & fidem, deuouendamque Hispano ad exercitum aduentantem, omni ope iuuandum. Hoc efficacius vt præstent, & simpliciorum popellum caprent propensius proditorum satores callidi, pontificia quædam secum huc ferunt diplomata, quibus paradifum suis promittunt sequacibus; alia vero obstituris minantia inferos, & fulminantia execrationes.]

Post hæc ad remedia venit, haud quidem Angliæ personandæ, sed Reginae ac suis, ab imaginosa grauedine curandis. Fuëro porro ea remedia quæ absque nausea, recantari sexcenties non possint, nouæ toto regno inquisitiones, & pœnæ, vt nec possunt nisi cum tædio, præmissi textus verba singula configi cum nihil sonent prorsus nisi aut erroneum aut fictum, præter paupertatem alumnis Seminariorum iuuenibus obiectam, sed ortu quo, qualive editam? dignus est audientia scriptor, qui conuictum hoc apud Anglos, & quoslibet alios mortales purgandum suscepit.

De paupertate, ait, quæ Anglis iuuenibus ab Edicæ scriba vitio vertitur, idem est planè, vt si fur, & prædo, quos nefariè omnibus spoliauit, nuditatis quam fecit nomine illos derideat. Si victus inopia ex Anglia fugiunt, vel excellētissimis ingeniis abundat Anglia tam multis, vt nullo sint apud eam in pretio; vel est tam inops vt egeat quibus illos alat. Ex duobus his si neutrum verum: planè tertium & verum, & in dubitatum Edicæ scribam egregiè mentiri, dum mendicitatis ignominiosæ, nostris iuuenibus impingit calumniam. Ita res habet, plerumque sunt pauperes, sed minimè

inuiti; esse autem ut velint, amor facit Religionis Catholicae, quod paupertatis genus nihil gloriae officit, quin multo est venerabilius, esse Deo fidelem, & pauperem, quam infidelem, & diuitem. Si ergo patribus sunt nati Catholicis, sequi necesse est ut sint etiam pauperes, diuites non forent alioqui, eorum in Anglia vexatores; si Protestantibus orti parentibus, & hinc item illos clam iis profugos necessaria sequitur, egestas eoque adiguntur, ut ne quam iis praebent fugae nobilis, & praeclearae umbram, parte librorum & vestium vendita, pecuniolae nonnihil conficiant ad traiciendum mare; quod si nummos excedat decem (quibus plures non licet extra Regnum efferre,) mirum si ab custodibus portuum, & scrutatoribus, immunes discedant.

Et haec de illo anni nonagesimi primi famoso Edicto plus satis, nisi eius quoque addere gratias Reginae deceat, quae illud impuravit; & arcanorum ipsius intimè conscio à quo conscriptum est; quod naturae iure responsionem extorserint, qua omnes illius reuincerentur calumniae, & Personium Philopatri nomine, simul cum Pernio libros in lucem emittere coegerint duos, dignos sanè coëmi longè pluris, quàm solo terriculo in quod expectatum ex Edicto damnum euanuit, adeò multa de innocentia, virtute, & sanctis operibus Anglorum Sacerdotum, & nostrorum, & qui prodeunt ex Seminariis adstruunt; adeò multa iis planè contraria de illorum aduersariis, proprio nomine, conditione ciuili, malignitate artium, & turpitudine factorum descriptis, luci orbis totius exponunt, cui dedicatum est duplex illud opus, ut in iis obiectum animi sui vultum, vitaeque agnoscant. Petar sanè ab iis, si quis auet ea distinctius legere, mihi vel pauca interdum indicare etiam graue est.

Nunc in cœptis pergamus. Expectabant in horas Patres minacis Edicti latens apud Praefectum ararij latens fulmen, nec dubitabant occursum iri Reginae timoribus, perscrutatione omnium angulorum, & domesticarum de nomine occupatione, arteque describendos quicumque vbiuis in Regno degerent, defuturam proinde familiarem iis latebrarum opportunitatem; quibus tantum abest, ut exterriti sint, ut confidentius etiam quàm prius egerint, experti nimirum, quo plures sibi ab hostibus laquei tenderentur, hoc sibi plures à Deo exitus aperiri. Quod recens probarunt illo ipso die Octobris octauo & decimo, quo Edictum erupit. Mos est, (lex potius) in Societate, ut quos nondum solennia, seu postrema vota ei obstrinxere quod nisi (post annos experimenti multiplicis, & laboriosi non agitur) sexto quoque mense instarent promissa quibus se statim à tyrocinio Religionis, & Deo in perpetuum sacrarant. Hoc se saltem triduo comparant, solitudine, meditatione, pœnis spontaneis, rationibus animi, quem sibi Praepositis candidè fidelitèrque nudant, & confessione semestri expiant. Huic officio ut satisfacerent Sacerdotes nouem ad portas Londinum, variis ex locis conuenerant Henrico Garneto Praeposito. Die Lucae Euangelistae facto, religioso, quod dixi, perfunctos munere, & iam discumbentes, sic affatur Garnetus. A prandio statim, neminem teneo, abire illico qui voler, potest,

potest, nec enim, ait, longiorem moram securam vobis præstitero. Nam quod legibus nostris sanctissimis conuenissemus facturi satis, peculiari prorsus Dei tutela cingebamur; nec me quicquam habebat sollicitum, et si plures duplo vnâ fuissēmus, nunc iungamus licet nostras Deo curas. Hæc de recta prudentiæ & pietatis regula Garnetus, videturque ad hæc tam serio illis edicenda instinctus diuinitus, & iis quatuor sub meridiem abeunt; superueniunt paulo post alij, & septem conficiunt, postridie omnes sub auroram præter Garnetum discessuri, iamque duo illorum sacris operati, ad iter in procinctu erant, cum repente vallantur multitudine armatorum; ab eorum Duce, & paucis aliis fores occupantur. Erat palatium de more procerum in suburbano rure, pertinebatque ad matronam illustrem natalibus, Catholico robore, intimaque in nos beneuolentia, cui erat vnica matri quam simillima proles virgo, iisque digna dominis familiarium ingens turba. Deprehensi, & vnum restare sibi ad opem confugium rati, si moras hostibus ingressum urgentibus neccerent, arma corripunt, ad portam consistunt: in sicario, & latrones, magnis vocibus opem vocant; velut crederent tales esse; contra satellitium forense, scæx vilis & ignaua, vociferati se à iudicibus missos, Ministrorum mandata, & Reginae nomen ingerere, quæ vt eluderent famuli, fingebant se ficta credere; dumque sic illis ingressum contenderent, Patres, cum familia cætera, nudato quam celeritè altari, subterraneo cauo recundunt omnia, quæcumque poterant sui indicium faceret, seque adeo ipsos numero septem, tuto ibidem simul claudunt, dissimulato ingeniosè cauernæ ore, & aditu. Post quæ demum virgo quasi sola illic esset palatij domina, fenestra prospectans, quærere indignanter quid hoc hominum esset? curvè horam legisset prædonibus solennem? fori satellites si erant. Num sic propterea rustici, vt locorum dominas iuuenes, honestas & nobiles irruptione subita obsiderent, somno adhuc, & lecto detentas, si mittebantur à Capitalium cognitore, proferrent audenter eius chirographum. Quibus dictis, suos iubet arma ponere, illotique admittere. Erat autem virgo in hos casus merè idonea, vultu, & animo virilis, velocisque ingenij ad elidendas occasiones eiusmodi subitas. Suis itaque matrem latebris contutata, dominam agere, audiensque capitalium nomine adesse, qui Patres iuridicè peterent, sic animo exarsit, vt agro, viribusque accisis, teneri nequiuertit quo minus surgeret, audensque, perinde aduersarios exciperet, circumduceret tota domo, deluderet, obiurgaret, vt si nunquam melius habuisset. Verum hic si vnquam pia illi ars sua opitulata est; stantes enim ad iter instrati tot equi, vestesque, tam variæ, quæ Patres opperiebantur, iam profecturos, vehementer suadebant indagatoribus, esse illic homines à familiaribus diuersos. At illa dolens, & quæsta grauiter quod eo die, horaque venissent, quæ profectioni quam inibat moras iniiceret, essetque sibi non parum incommodatura; accelerare interim reliqua suos iussit, dum seruatorum domum, exploratores deducebat, quos, vt vellent paululum festinauit etiam rogauit. Bellè, mirè, soleter, & ingenuè omnia, sed in-

callum, & frustra, ni Deus peculiariter adfuisset, suumque illum operatio-
rum septem thesaurum sub terra seruasset. Malleis ferreis suspectos parie-
tes, & solum pulsabant aperiebantque satellites; calcabantque non semel
cauernam quæ prædam tegebat, eiusque os aliud quilibet interpretati,
quàm quod erat. Sempèrque in eius latera malleos impegerunt, auscul-
tantes iis in eam impactis, num quis exitialis bombus responderet. Domi
denique in penetralibus, dum supellectilem sigillatim excutiant si quid
forte librorum, sacratum iconum, aut reliquiarum offenderent, incidere
in perelegantem Sacerdotis ornatum, & sacram pixidem Deo illis eorum
vsum, ita occultante vt absque præda domo excederent, pecuniolæ merce-
de exigua contenti, quæ scelesto eorum labori minimè debebatur. Paucis
inde horis Patres etiam abiere, quo illis Deus suam cuique sortem mortis,
aut hostium, placitum foret destinare.

*Patris Thomæ Mettami carcer annorum septem-
decim. Opera fructuosissima. Beata mors. Ioan-
nis item Brushfordij.*

CAPVT IV.

CECIDITE ea fors, ante sex alios in P. Robertum Sorhuellum
hoc seculi anno nonagesimo secundo, nosque de illo suis locis.
Nunc Thomas Mettamus nos sibi vendicat, nec auditus ante-
hac, nec ostensus, et si noster ab annis forte duodecim, sempèr-
que in Anglia, sed nunquam, non carcere sabinde huc, & illuc mutato se-
pultus. Fuit illi postrema Vvisbici custodia, præcedentiùm ærumnosissi-
ma, excoctamque hoc anno, tolerantia ardore illius virtutem, cum cor-
pore vitæque absoluit. Venerabantur maiorem in modum, Angli Catho-
lici copiosam viri scientiam, heroicos spiritus, & fidei merita, annorum
saltem septemdecim parta martyrio, hoc est tam barbari tormento carce-
ris tam diuturno, vt producta illic Sacerdotibus Catholicis vita, lentum
mori esset non diu viuere.

At vero tam erat Ministris publici exosus, vt eum excluderint à benefi-
cio illius clementia quam orbi vniuerso in laudem Reginae celebrarunt cum
ante annos septem septuaginta Sacerdotes iussit è neruo dimitti liberos;
Mettamum iam illic decennem, nondum eius torquendi satuti tenuerunt.
Porro quæ tam diu, tum egit, tum passus est, illustrium facile, historia nobi-
li materiam darent, si legerentur alibi quam in libro diuinarum æternarum-
que rationem. Vvestonus illius per annos aliquot Vvisbici in compede so-
cius, nonnulla obiter de illo adnotauit præterquæ ferè nihii nobis superest.
Erat